

Yrkesetisk kod för ergoterapeuter

Uppdaterad 2024

Inledning

Den yrkesetiska koden ska hjälpa ergoterapeuter ta hänsyn till etiska aspekter i olika beslut. Avsikten är att den ska vara till hjälp i det dagliga arbetet. Att alla ergoterapeuter reflekterar över sin yrkesetik är viktigt, eftersom ergoterapeuter är experter inom rehabilitering, och ergoterapi påverkar klienternas alla livsområden.

Den yrkesetiska koden beskriver ergoterapiens yrkesetik i relation till andra människor, till ergoterapeuten själv och till samhället. Den ska vara ett stöd för arbetet i olika expertuppgifter. Den bygger på ergoterapeuternas gemensamma internationella yrkesetiska rekommendationer (COTEC, 2009; WFOT, 2024), FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948) och de nationella gemensamma principerna för hälso- och sjukvård (ETENE, 2001; ETENE, 2011). Den yrkesetiska koden och ergoterapeuternas verksamhet styrs också av den nationella lagstiftningen. Ergoterapeutförbundet har uppdaterat koden i samarbete med sina medlemmar och andra experter. Den yrkesetiska koden antogs på Ergoterapeutförbundets höstmöte den 20 november 2024. Vid behov kompletteras den med separata rekommendationer.

Introduktion till ergoterapeuternas yrkesetik och ett etiskt beslutsfattande

Etiken försöker svara på frågan vad som är rätt och vad som är fel. Den yrkesetiska koden anger yrkets centrala värden och etiska normer, som alla ergoterapeuter bör ta i beaktande i beslut som styr deras egen verksamhet. Etiska principer som är centrala inom ergoterapi är att göra gott (beneficence), att inte skada (nonmaleficence), att respektera självbestämmandet (autonomy) och att vara rättvis (justice) (WFOT, 2024; COTEC, 2009). Ergoterapeutens arbete styrs dessutom också av ärlighet (integrity) och konfidentialitet (confidentiality) (COTEC, 2009). Inom ergoterapi är det viktigt att främja aktivitetsrättvisa och därigenom också de mänskliga rättigheterna (t.ex. WFOT, 2019).

Den yrkesetiska koden klargör vikten av yrkeskunskap, kompetens och ergoterapeutens ansvar och skyldigheter. Ergoterapeutens ställning, kunskaper och kunnande ger makt i förhållande till klienten och olika områden av klientens liv. Det är viktigt att ergoterapeuten utövar den makten på ett mänskligt och rättvist sätt, för klientens bästa och med respekt för klientens självbestämmanderätt. Att följa de etiska principerna hör till varje ergoterapeuts professionella kompetens och utveckling.

I sitt arbete ställs ergoterapeuterna oundvikligen inför komplexa problem som inte kan lösas utan att de etiska aspekterna övervägs. Det finns ofta flera ofullkomliga alternativ, men sällan en perfekt lösning. Med etiska överväganden avses en process där terapeuten analyserar etiska problem, väger tillvägagångssätt mot varandra och fattar beslut om samarbete och förfaringssätt (Schell & Schell, 2018). Den yrkesetiska koden ger riktlinjer, men tillämpningen kräver alltid individuella överväganden (ETENE, 2011).

Ergoterapeuten och klienten

Ergoterapeuterna arbetar i olika typer av miljöer med individer, grupper och kollektiv. Ergoterapin utgår alltid från klientens bästa och målet är att klienterna ska kunna delta i aktiviteter som är meningsfulla för dem. Ergoterapeutens ambition är att fatta etiskt hållbara beslut som leder till det bästa möjliga resultatet i klientens övergripande situation.

Den terapeutiska relationen mellan ergoterapeuten och klienten kännetecknas av en trygg och förtroendefull växelverkan. Målet är att främja och upprätthålla klientens aktivitet inom livsområden som är viktiga för just den personen. Ergoterapeutens arbete bygger på en bedömning som görs tillsammans med klienten och vid behov med klientens närstående för att få en uppfattning av hur personen klarar av olika aktiviteter, deltar och upplever sig själv som aktör. I bedömningen tar man hänsyn till klientens roller och ansvar, livssituation och olika individuella faktorer och miljöfaktorer.

Ergoterapeuten respekterar varje enskild persons självbestämmanderätt. Ergoterapeuten ser till att klienten blir hörd och vågar driva klientens intressen om det behövs. Ergoterapeuten förklarar på ett begripligt sätt för klienten vad som kan uppnås med hjälp av ergoterapin. Behovet av ergoterapi bedöms i samarbete med klienten och vid behov tillsammans med andra aktörer.

Ergoterapeuten arbetar med respekt för sin klient. Terapeuten iakttar tystnadsplikten, följer gällande lagstiftning och social- och hälsovårdens gemensamma etiska principer och tar allt detta i beaktande i alla situationer. Ergoterapeuten bemöter sina klienter som autonoma och jämlika individer oberoende av deras personliga egenskaper, t.ex. sexuell identitet, kön, socioekonomisk ställning, politiska åsikter, etnisk bakgrund eller religiös övertygelse. Ergoterapeuten respekterar sin klient som en jämbördig och unik individ med personliga behov och önskemål som tas i beaktande i olika skeden av samarbetsrelationen.

Målen för ergoterapin sätts upp i samarbete med klienten. Målen grundar sig på klientens individuella behov och önskemål. Om det behövs och om klienten vill kan också personer i klientens närmiljö delta i att sätta upp målen. Ergoterapeuten arbetar planmässigt och målinriktat i nära samarbete med klienten, klientens närstående och andra yrkesgrupper inom social- och hälsovården. Ergoterapeuten ser till att klienten vet tillräckligt om sin rehabilitering för att kunna fatta välinformerade beslut så självständigt som möjligt. Ergoterapeuten informerar sanningsenligt och missbrukar inte uppgifter som hen fått tillgång till på grund av sin ställning.

Ergoterapeuten iakttar sekretessplikten för klient- och patientuppgifter och gällande lagar, förordningar och andra anvisningar om dokumentation och behandling av uppgifter om klienten. Ergoterapeuten är särskilt omsorgsfull i dokumentationen av uppgifter om klienten, och behandlar inte uppgifter om klienten utan grund. Ergoterapeuten antecknar tydligt och begripligt uppgifter som är relevanta för klientens rehabilitering. Ergoterapeuten framför sanningsenligt såväl klientens synpunkter och

önskemål som sina egna iakttagelser, slutsatser och förslag. I sitt arbete konsulterar ergoterapeuten vid behov andra yrkespersoner och hänvisar klienten till andra tjänster som personen behöver.

Teknik som används i ergoterapin ska bidra till ett gott liv för klienten och vara ett stöd för klientens aktivitet och delaktighet i vardagen. Även när det gäller teknik tar ergoterapeuten hänsyn till klientens individuella möjligheter och behov. Om teknik används kommer ergoterapeuten överens om det med klienten. Ergoterapeuten tar hänsyn till eventuella etiska problem och andra risker och skadeverkningar som är behäftade med tekniken.

En ergoterapeut har rätt och skyldighet att vägra genomföra ergoterapi, om hen med stöd av sin professionella erfarenhet och bedömning anser att det är uppenbart att ergoterapi inte är ändamålsenligt eller kan orsaka risker eller skada för klienten eller terapeuten själv.

Ergoterapeuten och det sektorsövergripande samarbetet

Ergoterapeuten samarbetar med andra yrkesgrupper, och respekterar och värdesätter sina kollegors och andra yrkesgruppers yrkeskunskap och yrkesrelaterade rättigheter och skyldigheter. Ergoterapeuten förstår att experter inom olika områden ser saker ur olika perspektiv, och är medveten om behovet och vikten av olika perspektiv i synnerhet i komplexa situationer. I enlighet med metoden för multiprofessionellt nätverkssamarbete förmedlar ergoterapeuten uppgifter som är av vikt för arbetet till de samarbetspartner som behöver uppgifterna.

Ergoterapeuten känner till arbetsplatsens gemensamma rutiner och arbetsgivarens anvisningar och följer dem. Ergoterapeuten iakttar också sina andra skyldigheter i egenskap av arbetstagare. När det behövs tar ergoterapeuten konstruktivt upp också svåra ämnen på arbetsplatsen. En ergoterapeut som upptäcker missförhållanden tar upp dem i synnerhet om de är relevanta för klientens välbefinnande eller rehabilitering. Om ergoterapeuten identifierar etiska konflikter i det gemensamma arbetet tar hen upp dem till diskussion och försöker reda ut dem.

I sitt arbete och på sin arbetsplats förhåller sig ergoterapeuten på ett sätt som upprätthåller och främjar personens egen och kollegornas arbetsförmåga och arbetshälsa. Hen försöker skapa ett bra arbetsklimat och respekterar mångfald. Ergoterapeuten bedömer hur arbetet påverkas av arbetsgivarens riktlinjer och rehabiliteringsrelaterade beslut, och för fram sina professionella synpunkter på detta. Ergoterapeuten är inte rädd för att ta upp utvecklingsbehov och utvecklingsförslag i sitt arbete och på sin arbetsplats, och försöker på det sättet förbättra arbetets resultat och kvalitet och klienternas välbefinnande.

Ergoterapeuten och professionalismen

Etiken är en viktig del av ergoterapeutens professionalism. Förmågan att göra etiska överväganden och fatta etiska beslut är, liksom all annan kompetens, en färdighet som måste upprätthållas och utvecklas under hela arbetslivet. Etiska överväganden är en del av den professionella självreflektionen, som på ett avgörande sätt bidrar till samarbetsrelationen.

Ergoterapeutens arbete ska vara evidensbaserat. Med evidens avses aktuell, systematiskt sammanställd och kritiskt utvärderad forskning. Till en evidensbaserad verksamhet hör också organisationens gemensamt överenskomna, evidensbaserade tillvägagångssätt. Ergoterapeuten ska hålla sig uppdaterad om forskningen och utvecklingen inom såväl ergoterapi som andra sektorer för att kunna tillämpa den i sitt arbete. När ergoterapeuten fattar beslut om klientens rehabilitering ska också klientens individuella behov och förväntningar, terapeutens egen kliniska expertis, verksamhetsmiljön och de befintliga resurserna beaktas. (Jordan m.fl., 2019; Institutet för hälsa och välfärd, 2024.)

Ergoterapeuten ska värna om sin egen arbetsförmåga och sitt välbefinnande, och ska vid behov söka hjälp för problem med sin arbetsförmåga. Ergoterapeuten strävar efter att vara medveten om sina känslor, sina värderingar och vad som påverkar hans sätt att tänka. Ergoterapeuten analyserar och reflekterar över sitt eget arbete, tar ansvar för kvaliteten i sitt arbete och identifierar sina styrkor och utvecklingsmöjligheter. Ergoterapeuten utvecklar sin kompetens t.ex. genom att delta i utbildningar och andra tillfällen till kontinuerligt lärande, genom arbetshandledning och genom samtal med kollegor.

Som en del av sin professionella utveckling bevakar ergoterapeuten den tekniska utvecklingen och upprätthåller och uppdaterar sin digitala kompetens för att kunna utnyttja ändamålsenliga informationssystem och tekniska lösningar i sitt arbete. Ergoterapeuten är särskilt noggrann med dataskyddet och informationssäkerheten.

Ergoterapeuten och samhället

Ergoterapeuterna arbetar i olika miljöer, med olika arbetsuppgifter som kräver kunskap om samhällets strukturer. Ergoterapeuten bevakar aktivt samhällsutvecklingen för att kunna identifiera och inordna förändringarna i sitt eget arbete, och beaktar också den tekniska utvecklingen som en del av människornas omvärld. Ergoterapeuten har en skyldighet att vara förtrogen med gällande lagar och förordningar som styr social- och hälsovårdssektorn och rehabiliteringen.

Ergoterapeuten arbetar på ett hållbart och ansvarsfullt sätt och främjar aktivitetsrättvisan i samhället. Ergoterapeutens ambition är att påverka människors möjligheter att anlita den service de behöver på lika villkor. Ergoterapeuten strävar efter att främja ergoterapins tillgänglighet, minska skillnaderna i hälsa och välbefinnande och bidra till att människor kan vara aktiva i samhället.

Med sin verksamhet strävar ergoterapeuten inte efter ogrundad professionell eller ekonomisk fördel. Som företagare följer ergoterapeuten god affärssed och lagstiftningen om företagsverksamhet. Ergoterapeuten fullgör de skyldigheter som ska garantera ett säkert och lagenligt klientarbete.

När det är möjligt deltar ergoterapeuten i utveckling och forskning inom sin egen bransch och samarbetar med andra experter. I utvecklingen av den egna branschen ingår t.ex. att vara handledare åt studerande under deras praktikperioder.

En ergoterapeut som arbetar med utvecklingsuppgifter framför sina expertsynpunkter på t.ex. rehabiliteringens ändamålsenlighet, säkerhet, effekt och tillgänglighet. För klientens bästa försöker ergoterapeuten i utvecklingsarbetet främja en rehabilitering av hög kvalitet och förbättra arbetsbetingelserna för yrkespersoner inom rehabiliteringssektorn. I sin forsknings- och publikationsverksamhet följer ergoterapeuten allmänna etiska principer, lag och gällande god vetenskaplig praxis.

YRKESETISK KOD FÖR ERGOTERAPEUTER I KORTHET

Ergoterapeuten och klienten

I ergoterapin

- bygger terapirelationen mellan klienten och ergoterapeuten på förtroende och trygghet
- planeras målen i samarbete med klienten med hänsyn till individuella behov
- är klientens intresse

Ergoterapeuten

- strävar efter att fatta etiskt hållbara beslut
- bemöter klienten utifrån hens behov och respekterar klienten som en jämbördig individ
- respekterar vars och ens självbestämmanderätt
- ser till att klienten blir hörd
- antecknar de relevanta uppgifterna om klientens situation sanningsenligt, tydligt och begripligt
- dokumenterar omsorgsfullt och följer gällande lagar och förordningar
- bedömer möjligheter, behov, skadeverkningar och risker individuellt när teknik utnyttjas
- är skyldig att vägra genomföra ergoterapi i situationer som medför risker eller skadeverkningar.

Ergoterapeuten och det sektorsövergripande samarbetet

Ergoterapeuten

- respekterar sina kollegors och andra yrkesgruppers yrkeskunskap och expertis
- tar på ett konstruktivt sätt upp också ämnen som känns svåra om det behövs
- följer rådande lagstiftning och sin arbetsgivares anvisningar i sitt arbete
- bidrar till välbefinnandet på arbetsplatsen och ett bra arbetsklimat
- bedömer sin egen och kollegornas verksamhet på ett konstruktivt sätt och ger egna utvecklingsförslag.

Ergoterapeuten och professionalism

Ergoterapeuten

- identifierar sina utvecklingsbehov och upprätthåller aktivt sin yrkeskompetens
- upprätthåller och främjar genom hela arbetslivet sin förmåga att göra etiska överväganden och fatta etiska beslut
- upprätthåller och uppdaterar sin digitala kompetens
- arbetar evidensbaserat
- tar hand om sitt välbefinnande och sin arbetsförmåga.

Ergoterapeuten och samhället

Ergoterapeuten

- bevakar aktivt samhällsutvecklingen
- främjar aktivitetsrättvisa i samhället
- handlar hållbart och ansvarsfullt
- är förtrogen med de lagar och förordningar som styr social- och hälsovårdssektorn och rehabiliteringen
- deltar i utvecklingen och forskningen inom sitt eget område när det är möjligt
- iakttar god vetenskaplig praxis i sin forsknings- och publikationsverksamhet.

Källor och mer information:

Council of Occupational Therapists for the European Countries (COTEC). (2009.) Code of ethics.

ETENE (Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården) (2011). Den etiska grunden för social- och hälsovården. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3197-8> Social- och hälsovårdsministeriet. Helsingfors.

ETENE (Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården) (2001). Gemensam värdegrund, gemensamma mål och gemensamma principer för hälso- och sjukvården. <https://etene.fi/documents/66861912/66865226/Publikation+2+Gemensamma+etiska+principer,+2001.pdf/5471d6eb-d247-45a4-add2-c5d6518f1540/Publikation+2+Gemensamma+etiska+principer,+2001.pdf?t=1439806042000>

Harra T (2014). Terapeuttinen yhteistoiminta: asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-772-8>. Lapin Yliopisto

Jordan Z, Lockwood C, Munn Z. & Aromataris E (2019). The updated Joanna Briggs Institute model of evidence-based healthcare. Int J Evid Based Healthc. 17(1), 58–71.

Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. 812/2000. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2000/20000812>

Lag om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. 703/2023. <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2023/20230703>

Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. 559/1994. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1994/19940559>

Lag om patientens ställning och rättigheter. 785/1992. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920785>

Leino-Kilpi H & Välimäki M (2014). Etiikka hoitotyössä. Sanoma Pro.

Finlands grundlag. 731/1999. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>

Schell, BAB & Schell, JW (2018). Clinical and professional reasoning in occupational therapy (Second edition.). Wolters Kluwer Health.

Institutet för hälsa och välfärd. (2024). Näyttöönperustuva toiminta. https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyspalvelut/terapeuttiset-menetelmat-ja-terapiapalvelut/nayttoon-perustuvat-tuki-ja-hoitomenetelmat#N%C3%A4ytt%C3%B6%C3%B6n_perustuva_toiminta

World Federation of Occupational Therapists (WFOT) (2019). Occupational Therapy and Human Rights.

World Federation of Occupational Therapists (WFOT) (2024). Guiding Principles for Ethical Occupational Therapy.

Förenta nationerna (FN) (1948). Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna.